

Menthol

Frank Krake

UITGEVERIJ
ACHTBAAN

Eerste druk april 2016

Dit is een uitgave van Uitgeverij Achtbaan

www.uitgeverijachtbaan.nl

info@uitgeverijachtbaan.nl

www.facebook.com/mentholboek

Twitter:@mentholboek

Tekstredactie en inhoudelijke adviezen: Enno de Witt

Ontwerp en opmaak omslag en binnenwerk: Paul Scheurink grafisch ontwerp

Foto's omslag: Museum Hengelo, M. Kolthoff, T. Klok

Foto auteur: Jeleukstefoto.nl

Copyright © Frank Krake / Uitgeverij Achtbaan

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De namen van enkele personen in dit boek zijn op verzoek van hun nabestaanden gefingeerd.

NUR 320/681

ISBN 978 90 824 7640 8

Inhoud

Proloog	9
1 Begin van een lange reis	15
2 'Gevangen' in Amerika	29
3 Roos van de stad	39
4 Zwart in een blanke wereld	49
5 Roosje vliegt uit	69
6 Een bijzondere ontmoeting	77
7 'Een neger in Hengelo'	89
8 Bruidspaar Black and White	101
9 Een 'normaal' leven	115
10 Tussen vreugde en verdriet	135
11 Konijnenhandel	149
12 Een illusie armer	167
13 Dreiging	177
14 Oorlog	189
15 Kamp Schoorl	201
16 Overleven	219
17 Voltreffer	237
18 Bevrijd	249
19 Gevangen in roddels	257
20 Zwart en succesvol	275
21 Met hart en ziel	285
Epiloog Niet alles is zoals het lijkt	297
Geraadpleegde bronnen	302
Verantwoording en dankwoord	304
Woordgebruik	308
Bijschriften	310

Proloog

De wereld gaat aan het begin van de twintigste eeuw grotendeels voorbij aan Saint Lucia. Het kleine Caribische eiland, veertig kilometer lang en maximaal twintig breed, is een kolonie in een uithoek van het enorme Britse Rijk. Van de inwoners is een overgrote meerderheid zwart, afstammelingen van de slaven die de plantages bewerkten. Zij verdienen in vrijheid een karige en onzekere boterham. Saint Luciaanse mannen gaan zogauw ze dat kunnen naar de Verenigde Staten of een van de grotere Caribische eilanden, om geld voor hun familie te verdienen.

Soms vestigen ze zich daar, en zo komt het dat William Sylvester in 1851 niet op Saint Lucia wordt geboren, maar in Californië. Als volwassen man keert hij terug naar het eiland van zijn voorvaderen, waar hij een gezin sticht. Zijn vier dochters en twee zoons ziet hij daarna weinig, want ook hij woont en werkt het grootste deel van het jaar in het verre Amerika. Als dat kan brengt hij een bezoek van een paar weken.

En soms moet hij wel.

Als zijn vrouw in 1907 ernstig ziek wordt is hij net op tijd terug om haar laatste ogenblikken mee te maken. Nadat ze is gestorven komen er duizend dingen op hem af die geregeld moeten worden, vooral voor de kinderen die nog thuis wonen. Ook staat de begrafenisondernemer op de stoep en ligt er een stapel papieren waar hij zijn handtekening onder moet zetten.

Als hij eindelijk tijd heeft voor zijn jongste zoon Joseph, is die nergens te vinden; niet in het huis en ook niet in de kleine buurtschap waar iedereen elkaar kent. Hij vraagt het de vrouwen die doeken voor de ramen en spiegels hangen als teken van rouw, maar die hebben wel iets anders aan hun hoofd dan uitkijken naar een zeventienjarige jongen. Buiten halen de burens hun schouders op. Hij zal in huis zijn, of misschien toch ook niet.

Dan herinnert hij zich de steiger waar hij vroeger met Joseph heeft zitten vissen. Ze spraken daar over van alles. Kleine dingen. De namen van de vissen die ze uit het Caribische water haalden en hoe je ze het beste kon klaarmaken. Over de bananen, die in Amerika lang niet zo lekker smaken als in Saint Lucia, waar je ze zo van de boom plukt. Omdat het gezin weinig geld heeft en het altijd maar weer afwachten is hoeveel William uit Amerika stuurt, halen ze veel van hun eten uit de natuur. Uit het bos tegen de vulkanische hellingen, van het landje dat de kinderen bewerken en waar cassave en nog veel meer groeit, en uit zee. Ze praten ook over het leven van zwarte mensen daar-ginds, waar ze nog steeds als minderwaardig worden gezien, ook al is de slavernij er ruim veertig jaar geleden afgeschaft.

Joseph hangt aan zijn vaders lippen als die vertelt over hoe enorm groot het land is en hoeveel mensen er wonen, en hoe de witte mensen het daar nog steeds voor het zeggen hebben en de zwarte werkers afschepen met een grijpstuiver.

‘Sta daarboven, jongen,’ zegt William. ‘Hou je rug recht, bewaar je trots, en je zult ver komen. Strijd heeft ons alleen maar sterker gemaakt. We laten ons niet kisten.’

Van veraf ziet William de kleine, voorovergebogen gestalte van zijn zoon al zitten. Het is warm, maar niet tropisch, door de pas-saatwind die het hele jaar door waait. Nog even en dan barst het natte seizoen los; dan regent het zes maanden achter elkaar.

Zonder dat hij zijn vader hoort aankomen, staart Joseph in de verte, over de azuurblauwe Caribische Zee. Als hij zijn ogen tot spleetjes samenknijpt ziet hij een donkere stip aan de horizon. Dat lijken de contouren van Martinique, het noordelijke buur-eiland. Of verbeeldt hij zich dat? Op school heeft hij in een atlas het eiland zien liggen, net als Saint Lucia een stip in een enorme blauwe zee, waarin nog veel meer van zulke stippen liggen, en een paar grotere. Trinidad. Cuba. Jamaica. Urenlang kan hij op deze kade zitten kijken, peinzen en wegdromen. Over hoe het zou zijn op die andere eilanden. Over hoe het zijn vader zou ver-gaan in Amerika. Maar vaak ook probeert hij zich voor te stellen hoe het leven zou zijn in de rest van de wereld, te beginnen in Amerika. Daar wil hij ook naar toe. Ooit.

Dan voelt hij een arm zijn schouders. Hij draait zijn hoofd en kijkt in de grote waterige ogen van zijn vader. Ze kijken sa-men een tijdje voor zich uit en beseffen dat het nooit meer wordt zoals het was.

‘Ga je na de begrafenis weer terug naar de plantage in Amerika?’ vraagt Joseph.

‘Ik moet wel, geld verdienen. Maar voorlopig blijf ik hier bij jullie. Je zus Philipsia is pas zestien en Philomena is dan wel bijna volwassen, ook zij kan wel wat steun gebruiken. Om Mary en Pheronica maak ik mij geen zorgen. Die leiden hun eigen le-ven en redden zich wel. En Nore is echt als een grote broer voor je. Maar hoe is het met jou, mijn zoon?’

Joseph zucht eens diep.

‘Als je teruggaat naar Amerika, wil ik met je mee,’ zegt hij. ‘Over een jaar ben ik klaar met school. Hier heb ik niets te zoeken. Er is geen werk. Het is nu al maandenlang zo droog dat ik mijn bijbaantje op de plantage kwijt ben. En vorige week hoorde ik dat de grote suikerfabriek aan de rand van de stad binnenkort

ook dicht gaat. Daar wilde ik na school aan de slag.'

'Je blijft nog een paar jaar, Joseph. Totdat Philipsia er aan toe is. Nu heeft ze mij nodig, maar jou ook.'

'Wat bedoelde mama eigenlijk,' vraagt Joseph, 'toen ze gisteren fluisterde dat we altijd onze vrijheid moeten koesteren en ons nooit mogen laten onderdrukken? Het waren haar laatste woorden.'

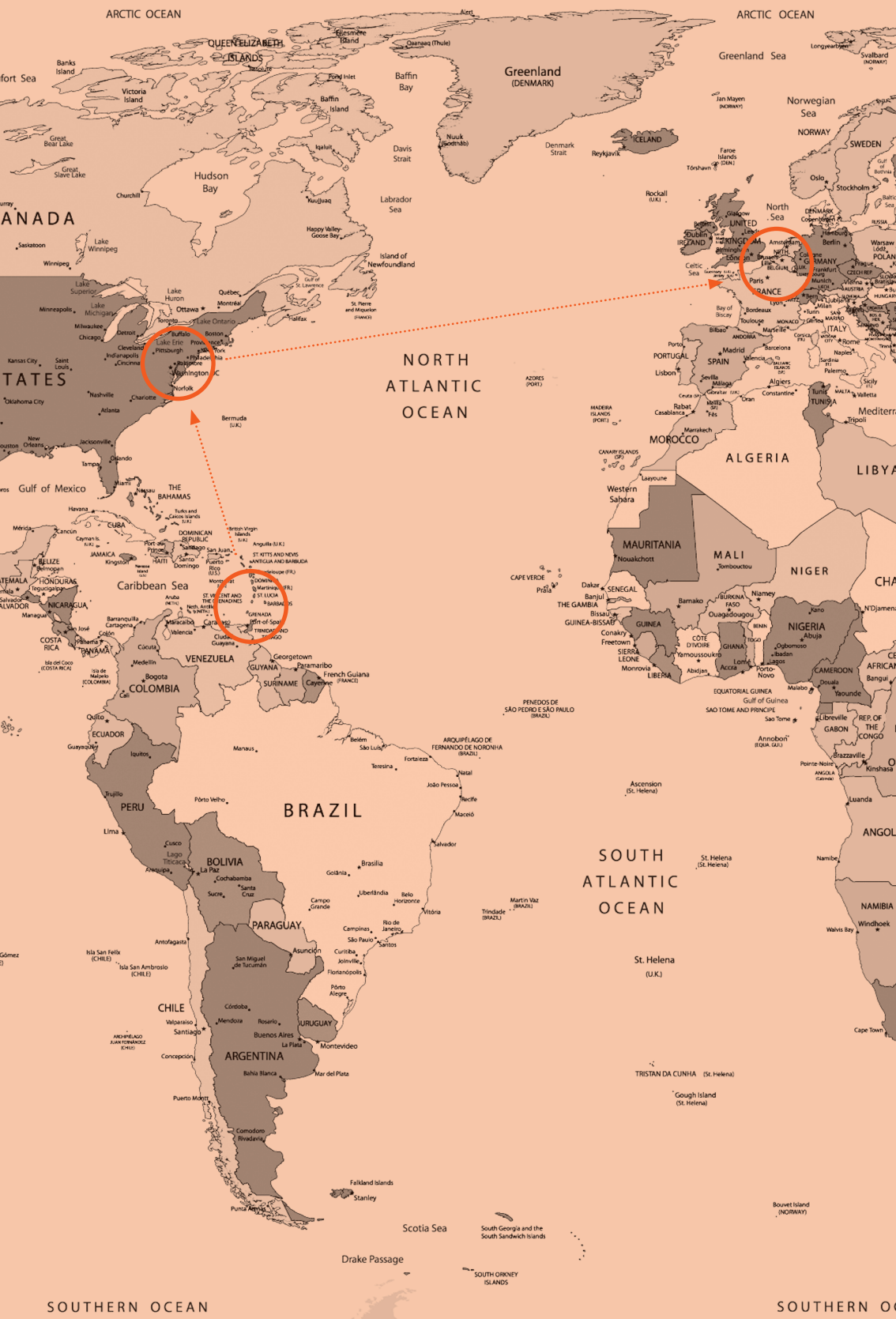
'Haar opa en oma hebben het juk van de slavernij meegemaakt, jongen. Net als mijn grootouders. De verhalen die ze daarover vertelden zijn zo hartverscheurend en afschrikwekkend, dat we elke dag die we in vrijheid mogen doorbrengen moeten koesteren. Het mag nooit meer worden zoals toen. Vastgeketend aan kettingen terwijl ze in colonne naar de plantages liepen. Afgeranseld worden als je niet hard genoeg werkte in de ogen van de opzichters. Nooit meer. Dat bedoelde je moeder.'

'Maar de slavernij is toch afgeschaft?'

'Officieel wel, maar in Amerika is er sindsdien nog niet zo heel veel veranderd. Daar kom je ooit nog wel eens achter, als je die kant op gaat. We zijn vrij, dat is waar, maar veel mensen daar denken nog steeds dat ze ons net zo moeten behandelen als destijds. Dat voel en merk ik elke dag.'

Hij gaat staan en geeft Joseph een klap op zijn schouder.

'Kom jongen, doe je familienaam eer aan. Je bent een echte Sylvester. Dat zijn sterke mannen. We redden ons allemaal wel. Nu gaan we naar huis. Ze zullen zich afvragen waar we blijven.'

ARCTIC OCEAN

ARCTIC OCEAN

Port Sea

CANADA

UNITED STATES

Gulf of Mexico

COSTA RICA

PERU

BOLIVIA

CHILE

ARGENTINA

SCOTIA SEA

SOUTHERN OCEAN

QUEEN ELIZABET ISLANDS

Greenland (DENMARK)

Greenland Sea

Norwegian Sea

NORWAY

SWEDEN

North Sea

UNITED KINGDOM

FRANCE

GERMANY

NETHERLANDS

ITALY

SPAIN

PORTUGAL

MOROCCO

ALGERIA

LIBYA

EGYPT

CHAD

NIGER

GUINEA

SIERRA LEONE

LIBERIA

GUINEA-BISSAU

SENEGAL

THE GAMBIA

MAURITANIA

WESTERN SAHARA

CAPE VERDE

SAO TOME AND PRINCIPE

ANGOLA

NAMIBIA

REPUBLIC OF THE CONGO

GABON

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

INDONESIA

NORTH ATLANTIC OCEAN

SOUTH ATLANTIC OCEAN

SOUTHERN OCEAN

6 Een bijzondere ontmoeting

In Amsterdam wonen in het voorjaar van 1926 slechts enkele tientallen Surinamers, bijna uitsluitend mannen, die elkaar allemaal kennen. De zwarte rijksgenoten trekken enorm veel bekijks. Ze zijn lokale beroemdheden. Vrijwel overal worden ze vriendelijk en gastvrij onthaald. In overvolle trams bieden mensen ze hun zitplaats aan. Ook bij het vinden van werk helpt hun huidskleur mee. Er wordt zelfs tegen ze opgekeken. Omdat ze geheel zelfstandig en op eigen kracht de grote oversteek uit de West hebben gemaakt, dwingen ze respect af. De meeste Surinamers hebben een baantje in de horeca of werken in de muziek. Jimmy van de Lak is een van die mannen, hij wordt later mate-loos populair als bokser.

Als Joseph zijn geluk in de hoofdstad komt beproeven worden in die kleine Amsterdams-Surinaamse gemeenschap de wenkbrauwen gefronst. ‘Nog een neger erbij? En ook nog eens één die donkerder is dan de meeste Surinamers. Waar komt die

plotseling vandaan?’ Het verhaal doet de ronde dat hij uit Congo komt, waarschijnlijk omdat ze hebben gehoord dat hij in België heeft gewerkt. En dan zijn taalgebruik. Ze vinden het ronduit komisch.

Hij voert complete shows op met zijn tandpasta en zegt dat alle zwarte rasgenoten zo’n mooi gebit hebben omdat ze daarmee poetsen. Terwijl de meeste Surinamers, net als de meeste blanke Nederlanders, hun tanden überhaupt nog nooit gepoetst hebben, en al helemaal niet met zijn Babajaba tandpasta. Het voelt alsof hij ze belachelijk maakt.

Joseph is zich van geen kwaad bewust. Hij is graag in Amsterdam, omdat het daar goed zakendoen is. Vandaag staat hij met zijn handelswaar op de mannenmarkt, die elke maandag op het Amstelveld wordt gehouden. Daar is hij niet de enige standwerker. Er staan vele marskramers en straatventers hun waren aan te prijzen. Maar de echte koning van het Amstelveld is Meijer Linnewiel, beter bekend onder de bijnaam Kokadorus. Hij verkoopt portefeuilles, messen, potloden en zakboekjes, pannensponzen en postpapier. Echt grote bekendheid heeft hij verworven met zijn bretels. Zelfs Prins Hendrik zou uitsluitend door hem geleverde bretels dragen, aldus Kokadorus. Niemand weet wat ze moeten geloven van deze sympathieke praatjesmaker. Joseph stoort zich er niet aan, die doet zijn eigen ding.

Hij staat met zijn hoofdpijnpoeders, mentholdragees en tandpasta op een houten plateau. Hordes mensen komen nieuwsgierig luisteren naar deze bijzondere standwerker, in zijn fraaie zwarte pak met daaronder een onberispelijk wit en strak gestreken overhemd. Over alles heen draagt hij een witte overjas, alsof hij een dokter is die zo uit het ziekenhuis is komen lopen. Glimmend gepoetste lakschoenen met witte slobkousen en een hoge hoed maken het plaatje van een gentleman-medicus helemaal af.

Joseph heeft het bord meegenomen dat hij in Antwerpen heeft gemaakt. Hij heeft het op een lange stok gespijkerd en in de lucht gestoken. *BABAJABA Menthol tandpasta* staat er in

grote letters op, *het natuurgeheim van het zwarte ras*. De mensen verdringen zich, om maar niets te hoeven missen. Dit hebben ze nog nooit gezien. Hele verhalen steekt Joseph af. Hoe zijn voorouders uit Afrika al poetsten met dit wondermiddel, dat hijzelf persoonlijk uit Californië heeft meegenomen. Waarom, vraagt hij aan het publiek, heeft hij zo'n prachtig wit en glanzend gebit? Hij is het levende bewijs dat zijn tandpasta de beste is.

Hij doet goede zaken. Hij heeft de tijd ook mee. In Amsterdam wordt in de jaren twintig hard gewerkt en heel redelijk verdiend. Na de moeilijke oorlogsjaren trekt de economie langzaam weer aan, de mensen met een baan hebben ook wat te besteden. Ze zijn alleen niet gewend om hun tanden te poetsen en al zeker niet op de manier die Joseph demonstreert. Met tandpoeder of zelfs echte tandpasta. Dat wil menigeen wel proberen en vijfen-twintig cent voor een tube is voor wie werk heeft nog te overzien. De meeste klanten kopen gezamenlijk twee tubes voor vijfenveertig cent om de korting van Joseph mee te kunnen pakken. Joseph ziet het gebeuren en vindt het allemaal best. Aparte mensen, die Nederlanders. Zijn verkooptactiek werkt en hij heeft geen enkele spijt dat hij België definitief heeft verlaten. Ook op markten in Rotterdam, Dordrecht, Vlissingen en Zierikzee verkoopt hij zijn gezondheidsproducten. Nederland is goed voor Joseph.

Eén dag in Amsterdam in april 1926 zal hij niet snel meer vergeten. Aan het einde van de middag wil hij zijn spullen zo langzamerhand eens gaan inpakken. Nog één keer vertelt hij het toegestroomde publiek waarom iedereen zijn tandpasta zou moeten kopen. Zijn armen zwaaien door de lucht, want hij praat met handen en voeten. Net op het moment dat hij naar het bord wijst, ziet hij in een flits een dame van een ongekende schoonheid achterin het publiek staan. Joseph heeft geen idee hoe lang ze daar al staat of wie ze is. Hij heeft haar nog nooit eerder gezien en kan zijn ogen niet van haar afhouden. Als hij haar aankijkt slaat ze haar ogen niet neer, zoals de meeste vrouwen doen, maar kijkt ze hem aan met een blik waarin verwondering en nieuws-

gierigheid om voorrang strijden. Joseph rekt nog snel een paar tubes af, maar als hij haar opnieuw zoekt is ze in geen velden of wegen meer te bekennen.

Diezelfde avond maakt Joseph een wandeling door de binnenstad. In zijn pension aan de rand van de stad valt weinig te beleven, maar het is er veilig en niet al te duur. Daar gaat het hem vooral om. Zijn manden met voorraad en ook het bord mag hij gratis in het schuurtje aan de achterzijde stallen. Alleen voor vertier moet hij ergens anders zijn.

Hij besluit een drankje te nemen in de bar van hotel Schiller, aan het Rembrandtplein. Hij vindt het heerlijk om met een biertje aan de bar te zitten en een praatje te maken met de kunstenaars en artiesten die daar iets komen drinken. Hij hoeft er niet veel voor te doen, want de mensen komen vanzelf wel naar de enige zwarte man in het etablissement toe.

Roosje loopt de dag daarop een modeshow in Amsterdam. Een bijkomend voordeel van het mannequinbestaan is dat ze altijd wordt ondergebracht in een luxe hotel. Schiller, waar ze nooit eerder logeerde, voldoet met zijn pracht en praal en mondaine uitstraling aan al haar verwachtingen. Die avond voor de show heeft ze met een collega nog even een wandeling door de stad gemaakt. Als ze terug zijn is Roosje nog niet aan slapen toe. Ze besluit eerst de hotelbar eens te gaan verkennen.

Een maand later is alles anders. Roosje zit huilend aan de keukentafel in Hengelo. Haar vader is ernstig ziek en de dokter heeft net verteld dat ze niets meer voor hem kunnen doen. Tranen biggelen over haar wangen, haar moeder Maria grient al net zo hard mee.

Binnen een week neemt de familie Borchert een aantal ferme besluiten. Ondernemersgeest en vastberadenheid gaan er hand in hand. Het verdriet wordt tijdelijk geparkeerd, dat is iets voor later. Vader Borchert is er nu nog en samen bepalen ze hoe de toekomst er uit zal zien. Zijn zoons Gerard en Toon zullen het bakkerswerk overnemen. Roosje blijft bij haar moeder wonen

en neemt de zorg voor haar vader op zich. Voorlopig gaat ze niet meer voor haar werk naar het westen. Haar plicht roept in Hengelo.

Als ze tussen het verzorgen door even een moment voor zichzelf heeft, laat Roosje haar gedachten gaan over de ontmoeting, in een Amsterdamse hotelbar, met die bijzondere man die ze maar niet kan vergeten. Hij was eigenlijk alles wat ze zich wensen kon. Belangstellend, voorkomend, galant, humoristisch, knap, vriendelijk en ook nog eens een zakenman. Dat spreekt haar wel aan. Joseph had haar de oren van haar hoofd gekletst, maar op een leuke manier. Hij was oprecht nieuwsgierig naar wat haar als dame alleen naar Amsterdam bracht en wat voor werk ze deed.

Toen ze vertelde dat ze in Hengelo woonde had hij haar vragend aangekeken:

‘Hengelo? Waar is Hengelo?’

‘Dat vragen ze mij nou altijd als ik hier in Amsterdam ben,’ antwoordde Roosje. ‘Ze denken dat het in de Achterhoek ligt en dat snap ik wel. Daar ligt namelijk óók een Hengelo. Maar dat is puur toeval. Mijn Hengelo ligt in het hart van Twente.’

Nu snapte Joseph er werkelijk helemaal niets meer van:

‘Ook een dorp zeker? Ik heb er nog nooit van gehoord.’

Roosje had hem hartelijk uitgelachen, maar tegelijk lachte ze hem toe:

‘Eigenlijk heb je nog gelijk ook. Het is een stad met dertigduizend inwoners, maar het lijkt soms net een klein dorp. Toch ben ik er graag. Ik ben er geboren.’

Zo hadden ze gezellig aan de bar zitten keuvelen en was het ongemerkt laat geworden. Toen Roosje aanstalten maakte naar haar kamer te gaan, had Joseph haar een laatste vraag gesteld:

‘Hebben ze ook een markt in Hengelo?’

Ze zorgt nog steeds voor haar vader, als op een dag een brief op de mat ligt met haar naam erop, in een onbekend handschrift. Omdat ze wel een vermoeden heeft wie de afzender kan zijn,

wacht ze tot iedereen het huis uit is en haar vader slaapt. Met klamme, trillende handen maakt ze de enveloppe open. Joseph schrijft dat hij in juli naar de Hengelose markt komt. Hij vraagt, of hij haar nog eens mag ontmoeten en schrijft dat hij zo graag de mooiste roos van Hengelo in volle bloei wil zien.

Roosje snelt naar haar beste vriendin Emma. Nu die getrouwd is en kinderen heeft is het contact wat verwaterd, maar als het nodig is zijn ze er voor elkaar. Roosje had haar nog niets verteld over die bijzondere ontmoeting in Amsterdam, nu is het moment gekomen. Enthousiast vertelt ze over Joseph, telkens schieten haar nieuwe details van het gesprek te binnen. Emma vindt het allemaal prachtig en is één en al oor. Als Roosje aanstalten maakt weer naar huis te gaan, moet Emma plechtig beloven niets aan Barend te zullen vertellen.

Op een kalender in haar kamer telt Roosje de dagen af. Niemand die iets weet, toch schaamt ze zich voor haar gedrag. Ze lijkt wel een verliefde tiener, terwijl ze al drieëndertig is. Ze schrikt zelf van de gedachte. Verliefd? Zou ze verliefd zijn? Na een paar uur samen met deze man heeft ze in ieder geval meer gevoel van vlinders in haar buik dan in al die maanden met Wim.

Op de grote dag loopt ze in haar beste zomerse jurk en met een fraaie bruine linnen hoed op gearmd met Emma door de Brugstraat naar het marktpllein. Steeds grotere passen neemt Roosje, totdat Emma haar niet meer bij kan benen en aan haar arm trekt.

Op de markt verdringen zich dan al honderden mensen rond een klein podium schuin tegenover het stadhuis. De komst van Joseph Sylvester naar Hengelo is niet onopgemerkt gebleven. Roosje leest nu pas de tekst op het grote bord. Ze moet er om lachen. Ze duwt Emma naar de zijkant van het pleintje, waar ze in de schaduw kunnen staan van enkele bomen. Om de tien minuten pakt Joseph een doos tandpasta en deelt tubes uit. Daarna rekent hij af en begint hij zijn verkoopverhaal van voren af aan. Roosje kijkt opzij en ziet Emma met grote ogen en open mond in

de richting van het podium staren.

‘Nou, hoe vind je hem?’ vraagt ze. Emma zegt niets. Hoort ze haar wel? Ze probeert het in plat Twents. Emma schrikt, dat heeft ze haar vriendin nog nooit horen spreken. Ze is meteen weer bij de les, maar weet niet zo goed wat ze moet zeggen.

‘Vind je hem niet knap dan?’ vraagt Roosje.

Emma kijkt om zich heen en fluistert dan zo zacht dat alleen Roosje het kan horen:

‘Hij is zo... zwart!’

Die avond dineren Roosje en Joseph in Hotel Neuf aan de Molenstraat, waar Joseph tijdelijk zijn intrek heeft genomen. Als Roosje binnenkomt snelt hij haar tegemoet, in een elegant donkergekleurd jasje met daaronder een spierwit overhemd met vlinderstrik. Onder zijn wijde streepjesbroek draagt hij slobkousen en zwarte lakschoenen. In zijn linkerhand heeft hij een beige bolhoed en in zijn rechter een rode roos, die hij met een elegante zwaai overbrengt naar zijn andere hand, zodat hij Roosje met een handkus welkom kan heten. Daarna overhandigt hij haar de roos. Roosje is totaal overweldigd.

Ze zitten in de verste hoek van het restaurant, uit het zicht, maar toch staren andere gasten ze aan. Roosje is blij dat het allemaal gasten van buiten Hengelo zijn. Ze kent de Hengelose roddelmachine maar al te goed.

De volgende dag reist Joseph verder naar Almelo, ook Deventer en Apeldoorn staan op zijn programma. Hij belooft Roosje dat hij snel weer terug zal komen. Voordat hij vertrekt laten ze de plaatselijke fotograaf een portret maken.

Roosjes vader wordt steeds zwakker en kan niet meer werken in de bakkerij. In de maand augustus komt hij nog slechts af en toe uit zijn bed en zijn eetlust is grotendeels verdwenen. Nog één keer windt hij zich gigantisch op. Niet vanwege zijn ziekte of iets wat daarmee te maken heeft. Hij is ziedend als hij hoort dat er een enorme staking is uitgebroken bij Heemaf, met dertienhonderd werknemers één van de grootste fabrieken van Hengelo.

Het personeel eist een loonsverhoging van twintig procent.
Zo'n zevenhonderd arbeiders doen mee aan de staking, terwijl
Roosjes vader weet dat het bedrijf het al jaren enorm moeilijk
heeft. Directeur Keus is een vaste klant van Bakker Borchert en
ze drinken regelmatig samen een kop koffie.

Johan maakt het einde van de staking niet meer mee.
Hij overlijdt op 31 augustus 1926, in het bijzijn van zijn naasten.